

אנציקלופדיה
עבודת ה' פנימית

א-ט - אטר

בלבבי משכן אבנה

השיעורים של הרב זמינים ב"קול הלשון"

073.295.1245 | ישראל | 718.521.5231 USA

אטר

מציאות האטר כפשוטו

אטר, סדר הדברים שהקדוש ברוך הוא ברא את האדם, יד ימין ויד שמאל, ויד ימין חזקה יותר, ימין - 'מיומנת' כלשון חז"ל, ויד שמאל נקראת על דרך כלל בלשון דקרא, לגבי מצות תפילין "על ידכה" - יד כהה, אבל יש אופן של התחלפות, שאזי, הימין והשמאל מתחלפים, והשמאל תקיפה יותר על מציאות הימין.

כפשוטו, מציאות האטר - כמו שנאמר הרי, בדיני כהונה, בדיני בכורות, (בכורות דף מ"ה) זהו סוג של בעל מום, כי הוא היפך מסדרו הטבעי של העולם, כלומר, מום מלשון חסרון, והאטר הוא צד מסויים של חסרון שהדברים אינם הולכים כסידרם.

ימין ושמאל בשורש - ואחר ההחלפה

אבל בעומק יותר במציאות האטר, חז"ל מלמדים אותנו שסדר הדברים הוא באופן כזה שהימין היא הצד היותר רך שבאדם, והשמאל ביסודו הוא היותר קשה, והדוגמא השורשית והבהירה, דברי הגמ' הידועים בסוטה ועוד. "לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת", כלומר, הימין, נמצא בה הצד של הרכות, הצד של הקירבה, הצד של האהבה, ולכן 'ימין מקרבת', וצד שמאל, נמצא בה אופן של תוקף, אופן של חוזק, וכן בשמאי והלל, שמאי דחפו לגר באמת הבנין, אמה - (עיין לקמן) והלל קירבו, וא"כ שמאי זהו השמאל דוחה' והלל הוא הימין מקרבת', זהו השמאי שבתוך תיבת שמאל נמצא השורש של אותיות שמאי - שמאל, זהו השורש של מציאות הדבר, 'שמאל דוחה'.

אבל בפנים העמוקות יותר, כפי שמסדרים רבותינו, נעשה החלפה לדברים, והימין, הופכת להיות המיומנת, היא הופכת להיות תוקף, גבורה, והשמאל הופכת להיות 'ידכה' - יד כהה, התהפכו סדרי הדברים, מה שבשורש היה מציאות של 'שמאל דוחה וימין מקרבת', וא"כ השמאל הדוחה, היא צריכה תוקף, היא צריכה חוזק, והימין המקרבת יש בה רכות ונעימות, נעשה ההחלפה, הימין הפכה להיות תוקף, חוזק, גבורה, השמאל הפכה להיות 'ידכה' - יד כהה.

גדר ההחלפה

וגדר הדברים בכללות ממש - יש בו שלושה דקויות, והם בעצם א - האחדות, שהיא יוצרת את ההחלפה, ב. יש את המיזוג שיוצר את הדבר. ג. ויש החלפה בעצם, ראשי תיבות אמה אחדות, מיזוג, החלפה, זהו 'דחפו באמת הבנין', באמה, כלומר, האמה יוצרת מציאות של החלפה, הא', האחדות יכולה להחליף את הדברים, המ', המיזוג יכולה להחליף, ע"י מיזוג נתחלפו הכוחות, ויש את הה' ההחלפה בעצם, אלו הם שלושת המדרגות היסודיות באופן של מיזוגי הצדדים, שזה דקות לעצמה.

מציאות האטר בעומק - חזרה לשורש הראשון

ומכל מקום, נעשה אותו שורש של המיזוג הזה, השורש של ההחלפה, שנתחלפו, הימין והשמאל נתחלפו אהדדי, ומכאן ואילך כאשר אנחנו באים לצייר בסוגיא דידן, את מי שהוא אטר, אם כפשוטו האטר הוא אופן של חסרון, אופן של מציאות של דבר שיש בו היפך מסדרו של עולם, בעומק, זה לא סדר חדש כפשוטו, אלא זה הסדר הראשוני לפני נקודת ההתחלפות, זה המושג שנקרא אטר, אם כפשוטו של דברים האטר הוא בעל מום שיוצר סדר חדש, ולדוגמא כביכול, אדם שנולד עם ששה אצבעות, שזה לא סידרו של עולם, וכן ע"ז הדרך, בעומק יותר, מציאות האטר הוא בעצם התפיסה הראשונית שהיתה קיימת קודם מציאות ההתחלפות, קודם מציאות המיזוג שנעשה בין ב' הידים, מציאות האטר עומדת

כמציאות ראשונית, שהדבר עומד כפי שהוא הצטייר בראשית ימות עולם, אלא שהיא גופא, מאותו סיבה שהמצב הראשוני איננו מתקיים, והמצב השני, הוא המתקיים, לכן, מי שהוא אטר, הוא בעל מום, כי הוא נמצא במצב הראשוני.

אטר - מדרגת 'עלה במחשבה'

ובהקבלה ללשון חז"ל הידוע מאד, "מתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, עמד ושיתף עמו מידת רחמים", כלומר, בסדר ברייתו של עולם, הדין גובר, שזה נקרא "עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין", אין כוונת הדבר שיהא כולו דין, אלא כוונת הדבר שעיקר ההנהגה, תוקף ההנהגה, שליטת ההנהגה, תהיה מצטיירת באופן של מידת הדין.

- זה גופא העומק של האטר, שהיד שמאל שבו חזקה מהיד ימין שבו, כלומר, מהו הגדרתו של האטר - זהו מי שהוא נמצא במדרגת ה"עלה במחשבה תחילה", זה מדרגת האטר, הוא נמצא בראשית של הדבר, לפני ה"עמד ושיתף עמו מידת הרחמים" שהוא כח המרחם, הממצע בין האהבה והחסד למציאות של דין, הוא ממזג ומחליפם בענפיו, המציאות של האטר היא שהוא נמצא בראשית תפיסת היצירה של ה"עלה במחשבה תחילה לברוא את העולם במידת הדין".

- והרי על זה נאמר "ראה שאין העולם מתקיים", כלומר אם "אין העולם מתקיים", א"כ, מתגלה מציאות של חסרון, זה גופא ההגדרה של הבעל מום, שמי שהוא אטר יש לו הגדרה של בעל מום, כי עליו נאמר "ראה שאין העולם מתקיים", אין לו מציאות של קיום.

'עלה במחשבה' ו'עמד ושיתף' במדרגת תורה

אבל יתר על כן, כפי שנתבאר, מציאות האיטר, היא נמצאת בשורש הראשון של המחשבה, של ה'עלה במחשבה', ובפנים הללו מתגלה, ה'עלה במחשבה' מצטייר בציוור של תורה, "מתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין", ואז "ראה שאין העולם מתקיים", מצד האופן שכשהוא יוציא אותו לפועל הוא לא יתקיים, אבל במדרגת התורה שהיא מדרגת חכמה, מחשבה, שם באמת 'עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין'.

- על זה נאמר בלשון דקרא בספר דברים "מימינו **אש דת למו**", ולכאוי, כפשוטו של דברים, היה צריך להיות שהימין יהיה בה מציאות של רכות, מציאות של נעימות.

אבל בתורה הקדושה מתגלה "מימינו **אש דת למו**", ועמקם של דברים, לפי מה שנתבאר, התורה הקדושה נקראת 'רחמנא', מלשון **רחמים**, "רחמנא אמר", וההגדרה הדקה, היא כך, יש את מציאות התורה שקדמה לעולם, שם נאמר "מתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין", זה המחשבה של "קדמה לעולם", "ואהיה אצלו אמון", "ואהיה אצלו שעשועים יום יום" - כלשון חז"ל כידוע, שהתורה קדמה לעולם אלפיים שנה, בבחינת "אאלפך חכמה" - "אאלפך בינה", פעמים אלף, בעולם המחשבה, זהו אלפיים שנה, כמו שמבואר ב"שבילי אמונה" לנכד הרא"שועוד בדברי רבותינו, זהו אלפיים שנה שהתורה קדמה לעולם, כלומר, העולם הוא עולם של מידות, עולם של מעשה, ו'קדמה לעולם' היינו במדרגת המחשבה של ה"מתחילה עלה במחשבה", שזהו ה"אאלפך חכמה", "אאלפך בינה", שם נאמר "מתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין", ושם, התורה לא נקראת 'רחמנא'.

"ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף עמו מידת רחמים", מה שהוא "שיתף עמו מידת רחמים" זה לא בעולם עצמו בלבד, בתולדה, אלא "ראה שאין העולם מתקיים", ואז ה'שיתוף' נעשה בעצם מדרגת התורה עצמה, ועל ידי כן מתגלה הפועל של הדבר שהתורה משתנה שמה והיא הופכת להיקראות מכאן ואילך באופן של 'רחמנא', היא נקראת רחמנות.

וכאן נעשה האופן של המיזוג ה"מימינו אש דת למו", שיש מיתוק של האש, שאם הוא ימצא בשמאל, הוא יהיה תוקף של "שמאל דוחה", והוא מתמזג ובא לימין, בבחינת חמה שנמצאת בדרום שנקרא כן מלשון שהחמה דרה שם, כמו שאומרים חז"ל, תוקף מציאות החום, תוקף מציאות האש, הכח הזה כשהוא מתגלה, הוא נעשה במיזוג של כח האש, שחל בו מציאות הדבר שהתורה נקראת מכאן ואילך - רחמנא.

לוחות ראשונות - 'עלה במחשבה' ושבירתם

בלשון אחרת והיינו הך, יש לוחות ראשונות ולוחות שניות, לוחות ראשונות, שהקדוש ברוך הוא נתן אותם, והם לא נתקיימו, ולוחות שניות שהקדוש ברוך הוא נתן אותם, והם נתקיימו, לוחות ראשונות שלא נתקיימו, נעשה בהם מציאות של שבירה, כי הם התגלות בכח של ה"מתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין", וכדברי חז"ל על מה שנאמר בקרא "יום השישי", שהכל עומד ותלוי ביום שישי בסיון, במתן תורה, "אם יקבלו ישראל את התורה, מוטב, ואם לאו אהפוך את כל העולם כולו לתהו ובוהו" - כלומר, שאז מתגלה מידת הדין, והיינו, שלוחות ראשונות, כאשר הם ניתנו, הם ניתנו במדרגה של ה"עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין, ולכן מדרגת הלוחות ראשונות היא לוחות שהם במדרגה של מחשבה.

ועל זה נאמר "ראה שאין העולם מתקיים", ובמקביל לכך נאמר כאן "ראה שאין הלוחות מתקיימים" ונשתברו בפועל" זה עומק הדבר שהלוחות נשתברו.

גדר כבידות ידי משה שהביא לשבירת הלוחות

על משה רבינו נאמר - "שני לוחות אבנים הוריד בידו", שנאמר בקרא "צור ילדך תשי ותשכח א-ל מחוללך" 'תשי' - שמתישין כח של מעלה, וכדברי חז"ל על משה רבינו שנאמר בו 'תש כחו כנקיבה', ובירידת משה רבינו מן ההר כתוב שידי משה היו כבדים, נעשה הכבדות, ואז "ואתפוש בשני הלוחות וגו' ואשברם", מכח מה הם נעשו כבדים - הרי מעיקרא הוא נשא את הלוחות, ורק לאחר מכן הם נעשו כבדים בידו.

עומק הדבר שהיד שהחזיקה את הלוחות מעיקרא, היא יד ימין, ומשה רבינו הפך להיות אטר, ובוהו גופא נעשה שורש הירידה שאין כח למשה להחזיק את הלוחות ומכח כך הם משתברים לבסוף, וודאי שכפשוטו, קודם לכן הלוחות היו רוחניים, ומחמת נקודת החטא נעשה בהם ההגשמה, ולכן נעשה בהם תוקף של כובד, מתחילה זה היה בבחינת "הארון נושא את נושאו", וכאשר חל מציאות הקלקול, אז נעשה בהם ההלבשה של כלי כפשוטו, ומצד כך יש תוקף של נקודת כובד, זהו פשוטו של דברים, אבל למהלך דידן השתא, מהו עומק שבירת הלוחות - בשעה שמשה רבינו היה בהר סיני, התוקף של החזקה היה מחמת שהיה לו כח גמור בידי, אבל כשהוא ירד למטה ונעשה "תש כחו כנקיבה", כלומר, יד ימין - היד המיומנת הפכה להיות מדרגת יד כהה, זהו 'שני לוחות אבנים הוריד בידו', 'הידו', שמעיקרא זהו עיקר ידו שזה יד ימין, השתנתה, וממציאות של תוקף הוא הפך להיות מציאות של אטר, כאן נעשה שורש נקודת הקלקול.

מהלך ה'בא משה והורידה לארץ' מצד התיקון, ונפילת הדבר

ולפי"ז בהגדרה יותר בעומק, כפי שחודד, ב'מחשבה', שם היד ימין היא באמת היד החלשה, אבל מצד ה"עמד ושיתף עמו מידת רחמים", היד הזו הופכת להיות היד החזקה, ואז, מכח כך, הוא מוריד את הלוחות לארץ.

- זהו "בא משה והורידה לארץ", כלומר, כאשר הוא בא ומוריד את התורה לארץ, הוא מוריד אותה מתפיסה שהימין שמצד השורש של ה"מתחילה עלה במחשבה", היא רכה, שזה ה'כה תאמר לבית יעקב', כדברי חז"ל, אמירה רכה לנשים, וכשהוא בא ומוריד את התורה לארץ, הוא מוריד אותה באופן של 'רחמנא', ואז, היד ימין הזו, הופכת להיות תוקף של נקודת דין, תוקף של נקודת כח, תוקף של נקודת גבורה, זה עומק תוקפה של היד, ובאופן הזה, קיום מציאות הירידה היה צריך להתקיים, כי זה נעתק מתוקף של גבורה למציאות של קיום כמו שנתבאר.

אבל בשעה שנעשה עומק הקלקול של כח החטא, נעשה עומק נקודת הנפילה של "תש כחו כנקיבה", היד שיורדת למטה, היא מצטיירת כפי המחשבה של ה'לעילא', ואז היד הופכת להיות אטר, כאן עומק נקודת הקלקול.

עומק ה'אותיות פורחות באויר'

ובעומק מצד כך, כאשר נשתברו הלוחות, כלשון חז"ל הידוע, הלוחות, שהם הכלים, נשתברו, והאותיות פורחות באויר, מה עומק הדברים שהם פורחות באויר לעניינא דידן השתא, הם 'פורחות', כי הם חוזרתו לתפיסת המחשבה שנמצאת בשורש, זה נקרא 'אותיות פורחות באויר', קודם לכן הם היו נקשרים ל'ברא עלמא', הם היו נקשרים ללוחות, א"כ היה בהם צד של "רחמנא אמר", אבל כאשר האותיות נפרדו מן הכלים, הם נפרדו מן הלוחות, הם חוזרות למקור האותיות שנמצאות במחשבה, כשהם היו חקוקות בלוחות, הם היו **אותיות הכתב**, אבל כאשר הם נפרדו מן הלוחות, הם חזרו להיות **אותיות המחשבה**, זה בחינת מחשבה כלשון רבותינו כידוע על מה שנאמר ביונתן בן עוזיאל ש"כל עוף הפורח עליו היה נשרף" שזה מדרגת **אותיות המחשבה**, זה נקרא אותיות שפורחות באויר, זה השבירה של הלוחות, שהלוחות כאשר הם נשתברו, חל בהם האופן של עומק נקודת הנפילה כמו שנתבאר, עומק שורש הדבר שיש כאן צד של מציאות שמתגלה כאן האותיות של מחשבה שזה בבחינת "ראה שאין העולם מתקיים".

גילוי ב' ההפכים שבימין, בימי הרחמים

משה רבינו עולה להר ארבעים יום, ועוד ב' פעמים ארבעים יום, ואז, בארבעים יום האחרונים מתגלה שזהו עליה ברצון, ואלו הם הנקראים "ימי הרחמים והסליחות", כלומר, מתגלה שהתורה עוד פעם, מ"עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין" קונה את השם 'רחמנא', שמתגלה הסיפא של הדבר, שהופך להיות "עמד ושיתף עמו מידת הרחמים", וזהו הסדר הפשוט שיש, מראש השנה עד יום כיפור, ראש השנה מתגלה המהלך של יום הדין, בבחינת "עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין", ובעשרת ימי תשובה וסופם שהוא יום הכפורים, יום שכולו רחמים, זהו ה"עמד ושיתף עמו מידת הרחמים", וא"כ זהו סדר הדבר שנעשה בארבעים יום הללו בכלל, ובפרט בר"ה עד יום הכיפורים, אלו הם הארבעים יום האחרונים שעלה משה רבינו להר ונתרצה לו הקדוש ברוך הוא, שנשתנה הדבר ממדרגה של דין למדרגה של רחמים, זוהי המדרגה שמתגלה ביום הכפורים ש"ימיןך פשוטה לקבל שבים", כלומר, מה שהיה שורש של האטר, שנפל מציאות הדבר, אבל כאן נקרא נתיקן מתגלה האופן של הדבר שה"ימיןך פשוטה לקבל שבים", - ה"ימיןך" שהיא פשוטה לקבל שבים, מתגלה בה העומק שבדבר, שאותו ימין שהפכה להיות תוקף של דין, מכח נקודת המיזוג, אבל בשורשה היא מציאות של ימין רכות, שזה הרי, היה שורשה, קודם לכן היה התוקף בשמאל והרכות בימין, אבל כאשר מתגלה ימי הרחמים והסליחות, **מתגלה ב' ההפכים במציאות הימין**, מדגישים - "ימיןך פשוטה לקבל שבים", ו"עמד ושיתף עמו מידת הרחמים", ועי"כ נעשה ביד הזו אופן של תיקון, אופן של תוקף של ימין, אופן של חזק, מצד אחד, לוחות שניות שירדו זה בבחינת "מימינו אש דת למו", אבל מאידך מתגלה המעמקים של אותה ימין, שזהו ה"ימיןך פשוטה לקבל שבים", השורש של הרכות שנמצאת באותו ימין שזהו ה"ימין מקרבת". שניהם מתגלים בבת אחת, זהו הצירוף של הרחמים לדין שמתגלים במציאות הימין.

ומחדדים עוד פעם, כאשר נעתק הדבר ונתחלף הימין והשמאל, אין כוונת הדבר שהימין הפכה להיות שמאל, והשמאל הפכה להיות ימין, אלא זה "עמד ושיתף עמו מידת רחמים", 'שיתף עמו' דייקא, ועל ידי כן, מתגלה שני ההפכים הללו בימין, "ימיןך פשוטה לקבל שבים", ו"מימינו אש דת למו", שניהם מתגלים בבת אחת במציאות הימין, זה מדרגה של לוחות שניות שניתנו ביום הכיפורים, האופן שהם ניתנו - "מימינו אש דת למו", אבל מאידך "ימיןך פשוטה לקבל שבים" כמו שנתבאר, זה המעמקים של סדר הדברים.

אטר - מידת 'יקוב הדין את ההר'

ומכל מקום א"כ, מציאות האטר, כמו שהוזכר, הוא נמצא בשורש שלו, ב"עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין", והמקום שמתגלה ה"עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין", כלשון הגמ' הידוע בסנהדרין, מידתו של אהרן היא 'אוהב שלום ורודף שלום', אבל לא כן מידתו של משה רבינו, מדה

אחרת היתה עמו, "יקוב הדין את ההר", כלומר, ה"יקוב הדין את ההר" נעשה בבחינה של אב [כמו שיתבאר לקמן] שה"יקוב הדין", חולק את מציאות ההר, הוא לוקח הר, ונוקב אותו לשנים, זה בעומק ההגדרה שנקראת אטר, שהרי בלשון ארמית ט' - ר' מרכיבים את המילה טורא שמשמעותו הר, וא"כ אטר זה א' - טורא - א' - הר, כלומר, שורש האטר מתגלה משורש מידת הדין הראשונה, שמכח כך, זו מדרגתו של משה רבינו, שעליו נאמר 'יקוב הדין את ההר', זה היה מידתו של משה רבינו, זה המדרגה בשורש שלה, שהיא נקראת אטר, כלומר, זה עומק נקודת המלחמה, שכאשר מתגלה מציאות של מלחמה, מכחו של משה רבינו, במלחמתה של תורה, שזו מלחמה במדרגת המוחין, במדרגת המחשבה, שזה ה"עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין", צורת הדברים הוא 'יקוב הדין את ההר', שזו המדרגה של ה-אטר, כפי שהיא מצטיירת שם.

תנועת הידים שעולות לעילא ותנועת הידים שיורדות לתתא

ולפי"ז, להבין עמוק, הרי הידים, יש בהם שתי תנועות שורשיות כידוע מאד, יש את התנועה של הידים שהם יורדים לתתא, ויש את התנועה של הידים שהם עולים לעילא, כאשר הידים יורדים לתתא, זה צורת הידים שמתגלה, שהימין חזקה, והשמאל היא הרכה יותר, החלשה יותר, אבל כאשר הידים עולים לעילא, כלומר, הם נקשרים לשורש, הם עולים לראש, למדרגה של מחשבה, שם, מתגלה השורש הראשון, שם מתגלה המהלך הראשון שבמהלכי הידים, שהוא בגדר מהלכי האטר, שאצלו, הימין היא הרכה, והשמאל היא התקיפה.

"אשא אל ההרים עיני", וכמו שדורשים חז"ל על ההרים, "אין הרים אלא אבות", כלומר, ההר זה דבר גבוה, כשזה מתגלה במקום, קוראים לזה הר, אבל כשזה מתגלה בנפש, בצורת אדם, זה במדרגה של ראש, הראש של האדם, זה ה'הר' דיליה, זה המקום שנמצא למעלה, וזה בחינת האבות שנמצאים ברישא, בשורש נקודת תחילת הדברים, במקום 'רישא' של האדם, וזה ההבחנה של "אשא אל ההרים עיני", 'אין הרים אלא אבות', כלומר, נקודת ה'ראשית' למעלה, בבחינת "אב במחשבה", "אב בחכמה", שורש ההרים, זה מציאות של אבות, זה דרשת חז"ל "אין הרים אלא אבות", ברור מיניה וביה.

וא"כ, כאשר מרימים את הידים אל ההרים, בבחינת "אשא אל ההרים עיני", שלא רק 'עיני' כמובן, אלא בעומק יותר, מעין נשיאות כפיים, שמרימים את הידים למקום רישא, שזה בבחינת הרמה לצורך, למקום רישא, שם, כאשר הידים עולים למעלה, חוזר להיות מדרגה של אטר, מדרגה של טורא, מדרגה של הר, הידים חוזרים ומתעלים בחזרה לשורשם העליון, שם מהלכי הידים הם במהלך שהם באופן של ידים במדרגה של אטר.

וכאשר האדם מוריד את ידיו למטה, שם נעשה סדר הדברים, שיש מציאות של החלפה כמו שנתבאר. וא"כ, הזכרנו בראשית הדברים, שיש מהלך של שורש הדבר, שקודם בריאת העולם יש את מדרגת ה"עלה במחשבה", ולאחר מכן יש את ה"עמד ושיתף" וכו', וכשזה מתגלה לתתא, אז כביכול, יש את הסדר הפשוט של ימין 'מיומנת', ויד שמאל היא בבחינת 'ידכה' - יד כהה, ויש אדם שנעשה בו מציאות של החלפה שהוא מציאות של אטר, ובדקות, אצל כל אדם, גם מי שאינו אטר, יש בו את שני השלבים האלה שמתגלים בידי דיליה, יש את השלב הפשוט, שהידיים יורדים לתתא, זה תנועה אחת שבידיים, ושם נעשה באמת בידיים שה'מיומנת' היא יד ימין, ויד שמאל, היא יד כהה.

ויש את הידים כאשר הם עולים לעילא, ששמה מתגלה השורש במדרגת הראש, במדרגת המוחין, שמתגלה ה'עלה במחשבה', שהידיים באמת פועלים בצורה ההפוכה שלהם, ששם היא מציאות ה"עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין", ככח האטר שתוקפו בכח השמאל כמו שהוזכר.

ולפי"ז, הגדרת הדבר במה שנאמר בקרא "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני", ה"ימינו תחבקני", הוא נמצא במקום גופא, וה"שמאלו תחת לראשי", זה נמצא במקום רישא.

- כאן מונח שני הכוחות שהוזכרו, גם יחד, מכח מה שמעלים את הידים למדרגה של ראש "שמאלו תחת לראשי", שמה עיקר המדרגה הוא שמאל, אבל כאשר זה יורד לתתא, ששם העיקר הוא ימין, זה "ימינו

תחבקיני", זה העומק הנפלא שמתגלה כאן, [ורבותינו מסדרים את זה כידוע, על הימים הנוראים שזה ה'שמאלו תחת לראשי', ששם מתחיל סדר הימים הנוראים, ומסתיים ב"ימינו תחבקיני", בחג הסוכות]. אבל מכל מקום, מתגלה שבצד העליון שבדבר, היד שמאל, היא באמת היד העיקרית, שזה ה"שמאלו תחת לראשי", שזה במדרגת הראש, וכאשר הוא מוריד את היד למטה, זה סדר הדברים, שזה הופך להיות 'ימינו תחבקיני'.

צירוף הידים הפנימי - יד שמאל עולה לעילא ויד ימין יורדת לתתא

ובלשון אחרת והיינו הך, מצד כך, כפשוטו, שני הידים הם למעלה, אבל הסדר הפנימי הוא, שהיד ימין יורדת למטה, כטבע המים שעוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך, ומכח כך נאמר על הגשמים שהם נקראים גבורות גשמים משום שיורדים בגבורה, זה מכח מציאות הימין, הגבורה שמתגלה בימין, ויש את היד שמאל שצריכה לעלות לעילא, כאן מתגלה בעומק, שני הכוחות גם יחד, לא שיד ימין ושמאל מחוברים יחד אהדדי, ויורדים למטה, או שניהם מחוברים יחד אהדדי ועולים לעילא, אלא, כאשר באים לקחת את ה'תרתית לטיבותא' שנמצא בשניהם, בהדגשה, מעין מה שהוזכר בהארת יום הכיפורים, שמצד אחד נאמר שבו ניתנו לוחות שניות - "מימינו אש דת למו", ומאידך "ימינך פשוטה לקבל שבים", שנעשה הצירוף של שניהם גם יחד, כשזה מצטייר עכשיו בצורת אדם, היד ימין יורדת למטה, והיד שמאל עולה למעלה, כאן נעשה הצירוף של שני ידים.

והדברים האלה כמעט מפורשים בגמ', בסוגיא בשבת בפ' הכותב, (דף ק"ג) ובסוגיא בבכורות בדף מ"ה. ששם מסודר הדבר, שבפשוטו של אדם הימין חזקה והשמאל חלשה, ולהיפך, באטר, והגמ' מגדירה הגדרה שלישית שזהו "מי ששולט בשתי ידיו", ומבואר שם בסוגיא בבכורות בדף מ"ה שלרבי זה חשיב בעל מום, ולחכמים אינו בעל מום, אבל מכל מקום זה מוגדר בדברי הגמ', 'שולט בשתי ידיו', ובשבת נאמר שם בפרק הכותב, שמי ששולט בשתי ידיו, הוא חייב מדין כותב בשבת, בין אם הוא כתב בימין, ובין אם הוא כתב בשמאל.

איפה התפיסה שנקראת 'שולט בשתי ידיו', לרבי זה בעל מום כמו שמבואר שם בבכורות מחמת ש'קלישותא' מתחיל בימין, ושתי הידים חלשות, ולרבנן הוא אינו בעל מום לגבי דיני כהונה, כי הגבורה מתחילה בשמאל, מאיפה עומק צורת הדברים, שיש אדם ששולט בשתי ידיו, בצד העליון שבו - שהוא שיטת חכמים שהוזכר השתא, זה האופן שהימין יורדת למטה, והשמאל עולה למעלה, זה עומק נקודת הצירוף שמתגלה בשלימות נקודת הדבר.

ימין ושמאל במדרגת עקידת יצחק

זה נקרא מדרגת עקידת יצחק, שם הדברים עקודים ומחברים גם יחד, אברהם מעלה את יצחק, ולאחר מכן מוריד אותו, וברור לכל בר דעת, ההעלאה היא ביד שמאל, וההורדה, היא ביד ימין, "אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה", כך מצוה הקב"ה את אברהם אבינו ע"י מלאך, 'אל תשלח ירך', היד שהעלתה אותו, היא לא היד שמורידה אותו, היד שמעלה אותו, היא היד השמאל שמעלה אותו ללעילא. "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת וגו' והעלהו לעולה", אברהם אבינו מעלה את יצחק והיד שמאל, תמיד ממשיכה להעלות אותו, בהדגשה, אבל, כשאומר לו הקדוש ברוך הוא, 'אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה', הרי אברהם אבינו בקש לשוחטו, וכמו שמצות מילה, היא בימין, כמו כן, הוא ביקש לשוחטו בימין, שזה הרי מה שביקש אברהם אבינו, כדברי חז"ל, שאם הוא לא ישחט אותו, שלפחות יוציא ממנו טיפת דם, כמו מצות מילה שמי שנולד מהול, שיש לו דין של 'הטפת דם', זה עומק בקשתו של אברהם אבינו.

כלומר, אברהם העלה אותו בשמאל, ורצה לשוחטו בימין, מה אמר לו הקדוש ברוך הוא, "אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה", אלא דיקא, 'העלהו' - ולא 'שחטהו', וא"כ, עכשיו כשאברהם אבינו חוזר ומורידו, הוא חוזר ומורידו ביד ימין, זה שלימות מדרגת עקידת יצחק, שלימות העקידה היא לצייר את צורת האדם השלם, באופן של יד שמאל שמעלה את יצחק, ויד ימין שמורידה את יצחק, והיד שמאל

תמיד תובעת את אותו מציאות של עליה, והיד ימין תמיד תובעת את מציאות ההורדה, רק אברהם, שהימין שבו גוברת על שמאל, לכן הוא מוריד את יצחק, זה עומק ההגדרה, ולפיכך, נעשה שורש השלימות באותו מדרגה של עקידת יצחק.

- "אלך לי אל הר המוריה", הקדוש ברוך הוא אומר לאברהם אבינו "על אחד ההרים אשר אומר אליך", מהו 'ההרים אשר אומר אליך', זה מהלך פני הדברים שנתבאר, הוא מעלה את יצחק להר, כלומר, הוא מעלה אותו למדרגת ה"מתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין", שזה מידתו של יצחק, זה נקרא 'עקידת יצחק', הוא מעלה אותו למדרגת ה'עלה במחשבה', ולכן אברהם, רק חושב לעקוד את יצחק, והוא לא עוקד אותו בפועל, כי הוא מעלה אותו למקום המחשבה, ששם מקום העקידה, במדרגת המחשבה, ב"עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין".

אבל, "ראה שאין העולם מתקיים, עמד ושתף עמו מדת הרחמים", "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת וגו' והעלהו לעולה", מכח רחמי האב על הבן, מצד כך זה רק "העלהו" ולא "שחטהו", מכח "ראה שאין העולם מתקיים, עמד ושתף עמו מידת רחמים", ואז חוזר ומתקיים העולם בפועל, 'העלהו' ולא 'שחטהו', נעשה אופן של נקודת הירידה.

שלימות אחדות הידים

ובעומק מצד כך, כפי שנתבאר א"כ, שורש קומת מציאות השלימות, היא ההארה השלימה שמצטייר ציור שלם של אחדות הימין והשמאל, ימין היורדת ומשפעת בגבורות גשמים, ושמאל העולה, ומעלה את הכל בחזרה לשורשו של ה"עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין", כאשר מצרפים את שני הידים האלו גם יחד, זהו שלימות מדרגת תוקף גילוי שלם של הידים דקדושה.

בידים שהם "הידים ידי עשיו", 'הקול קול יעקב והידים ידי עשיו', שם הידים שניהם מצטרפים יחד, ואז, זה מצד בעל מום דקלקול, זהו "הידים ידי עשיו".

אבל כאשר מתגלה הצד השלם שבדבר, שזה האחדות של אברהם ויצחק שמתגלה ביעקב אבינו, היפך מציאותו של עשיו שנאמר בו "הידים ידי עשיו", דייקא "הידים" שהם "ידי עשיו", מתגלה ההיפך, ידים של יעקב אבינו, שמה מתגלה שלימות ההארה.

האופן הזה, זה האטר דקדושה, "אשא אל ההרים עיני", אבל מה'הרים' האלה, מהר המוריה ומהר סיני, משני ההרים האלה גם יחד, עיקר מדרגת הר סיני זהו 'וירד ה' על הר סיני', ועיקר מדרגת הר המוריה, לעלות מתתא לעילא, אלו הם שני ההרים שמצטרפים גם יחד, כאן מונח שלימות מדרגת הידים.

זה שורש ההארה של משיח צדקינו, דוד כידוע, בגימטריא יד, הוא מגלה את מדרגת היד של קדושה, צירוף ה'מלעילא לתתא' וה'מתתא לעילא' בבת אחת, זהו שלימות המדרגה.

והשורש של זה בבנימין שנקרא 'בן-ימין', אבל נאמר בו "ידיד ה' ישכון לבטח", זה ידיד בבחינת יד ויד, צירוף של שני הידים באופן השלם שבדבר, וזהו השורש שמכח כך נבנה בית המקדש, אבל ההוצאה של זה לפועל היא מדרגת משיח צדקינו, משיח בן דוד שבגימטריא יד כמו שהוזכר, שלימות אחדות הידים, צירוף שלם של מדרגת 'מלעילא לתתא' ו'מתתא לעילא', אחדותם וצירופם גם יחד.